

Dokument nr. 8:109

(2002-2003)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Heikki Holmås og Kristin Halvorsen

Forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Heikki Holmås og Kristin Halvorsen om opprettelse av Alnaelva miljøpark

Til Stortinget

BAKGRUNN

Alnaelva, med sine 15 km, er Oslos lengste elv, og Groruddalens blågrønne nerve. Elva henter sitt vann fra Lillomarka, Gjelleråsmarka og Østmarka. Alnas hovedkilde er Alunsjø, men har også utløp fra Breisjø og Steinbruvannet. Alnaelva renner gjennom Groruddalen og ned til Kværner. Fra Kværner er elva ført i tunnel gjennom Ekeberg til fjorden ved Kongs- havn, men opprinnelig munnet den ut mellom Søren- ga og Grønlia.

I byhistorisk sammenheng må Alna, sammen med Akerselva, sies å være den viktigste av Oslo-elve- ne, fordi byen ble grunnlagt ved dens utløp i fjorden om- kring år 1000. Harald Hardråde anla sin kongsgård ved Alnas bredder og bygget den første Mariakirken. Rundt ruinene av kongsgården og Mariakirken ligger nå middelalderparken i Gamlebyen.

Alnaelva renner gjennom bunnen av Norges tet- test befolkede dalføre, Groruddalen i Oslo. Oslo har et rikt plante- og dyreliv, ca. 60 pst. av landets plan- tearter og ca. 50 pst. av landets fugle- og dyrearter be- finner seg innenfor hovedstadens grenser. Dette gjør Oslo, sammen med Asker og Bærum, til landets tre rikeste kommuner når det gjelder biologisk mang- fold. Alnaelva har en stor del av dette biologiske mangfoldet. Langs Alnaelva finnes 11 skogtyper, fra lyngfuruskog og blåbærgranskog øverst i dalen, til varmekjær hagemarkskog og rik sumpskog lenger ned i vassdraget. Undersøkelser foretatt for Friluftse- taten i Oslo viser at langs Alnavassdraget finnes det

ikke mindre enn 370 karplantearter, 400 sopparter (hvorav 16 er truet av utryddelse i Norge) 10 pattedy- rarter, 57 fuglearter og 2 ambiearter.

Over 130 000 innbyggere bor langs vassdraget, og kan bruke vassdraget til friluftsliv og rekreasjon. Langs deler av vassdraget er det opparbeidet turstier som gjør deler av elva mer tilgjengelig. Alnaparken ved Furuset er en naturperle med skog det er verdt å verne om, og i de små dammene i parken finnes det også liten salamander. Mulighetene Alnaelva kan til- by av naturopplevelser tett ved der folk bor, er unike. Vassdraget brukes av skoleklasser i undervisnings- øyemed og til ekskursjoner.

Alna har spilt en stor, men kanskje lite påaktet rolle for Oslos industrihistoriske utvikling. I de stør- ste vannfallene ved Grorud, Bryn og Kværner har det siden middelalderen vært drevet kverner, møller og sager. Med den industrielle utvikling fra midten av attenhundretallet ble store fabrikker anlagt med Alnakraft. Ved Leirfallet lå Grorud Textilfabrikk, og ved Brynsfossen, Joh. Petersens Lin- og Bomullsva- re-fabrikker. En spesialitet fra fabrikkene på Bryn var mønstervervede tekstiltapeter, som blant annet ble le- vert til Oslo Rådhus og FN-bygningen i New York.

I Kværnerfallet anla Oluf Onsum Kværner Brug i 1853, en fabrikk som med sin eventyrlige utvikling ble til en av de største industribedrifter i Norge. Pro- duksjonen omfattet alt fra strykejern og ovner til vannkraftmaskiner og offshoreutstyr. På grunn av minsket vannføring da Alnas kilder ble regulert til drikkevann fra 1930, måtte fabrikkene over på elek- trisk drift, men det var Alnakraften som ga dem start- grunnlaget og muligheten til å komme i gang 60-70 år tidligere.

Dessverre er betydelige deler av Alnavassdraget lagt i rør og under asfalt. Det gjelder blant annet om- rådene i Lodalen og Gamlebyen, Alfaset, Hølaløkka og områdene ved Grorud stasjon. Deler av vassdraget

ble lagt i rør for over 80 år siden, mens andre deler forsvant under jorden så sent som på 1980-tallet.

Alnavassdraget har gjennom mange år vært utsatt for forurensning av ulike slag. Kommunale og private søppelfyllinger, utslipp fra bedrifter og lekkasje fra kloakkledninger er eksempler på forurensningskilder. Siden 1960-tallet er vannkvaliteten bedret, men fremdeles gjenstår store utbedringer før vassdraget igjen kan bli den perlen det en gang var. Store fysiske inngrep, fyllinger, overflatevann fra motorveiene gjennom Groruddalen har også bidratt til å svekke vannkvaliteten i vassdraget.

Frivillige organisasjoner som blant annet Oslo Elveforum, Alnaelvas Venner, Groruddalen Miljøforum og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus arbeider for å få åpnet Alnaelva, og få laget en sammenhengende gangsti fra fjorden til marka. Organisasjonene har lagt ned et stort arbeid i å tilrettelegge for ferdsel og bruk av området langs elva, og arrangerer elvevandring og turer for barn og unge i området. Foreningene har også engasjert seg i arbeidet for å få bedret vannkvaliteten i vassdraget. Alnaelvas Venner har arbeidet for å få tilbake ørret og elvemusling til Alna. Elvemuslingen var tidligere en vanlig art i vassdraget.

Oslo kommune ved Friluftsetaten har lagt fram utkast til "Strategisk grønnstrukturplan for Groruddalen". Planen inneholder en visjon om åpen Alnaelv i en attraktiv grøntkorridor fra marka til sjøen. Ca. 60 pst. av det overordnede turveisystemet langs Alnaelva er bygd. Framtidsvisjonen er at de gjenstående tur-

veier, spesielt langs Alna og på tvers av dalen, realiseres. Samtidig som barrierer fjernes, og erstattes av sikre, oversiktlige og estetisk gode løsninger, for eksempel gangbruer.

Et enstemmig bystyre i Oslo kommune bevilget i forbindelse med budsjettet for 2003 3 mill. kroner til åpning av en strekning av Alnaelva ved Hølaløkka.

Skal visjonen for Alnaelvas realiseres, kreves det et miljøløft på linje med det som skjedde med Akerselva på 1980- og 1990-tallet. Akerselva miljøpark er i dag et stort aktivum for befolkningen langs elva, og områdene langs elva er blitt stadig mer attraktive boområder. Akerselva er mye i bruk, bare på kulturarrangementet "Elvelangs" deltok det i fjor høst 25 000 mennesker. Alnaelva har potensial til å bli det samme for Groruddalen som det Akerselva har blitt for Grünerløkka og områdene opp mot Maridalen. Områdene langs Alnaelva bør derfor få miljøparkstatus på linje med Akerselva.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til et samarbeid med Oslo kommune og de frivillige organisasjonene langs Alnaelva om opprettelsen av Alnaelva miljøpark som strekker seg fra marka til sjøen.

13. mai 2003